

ಚಿಕಾಗೋ ಸಮ್ಮೇಳನ ನಂತರ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಪ್ರಭಾವ

ಎಸ್. ಎಸ್. ರಮೇಶ್

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಚಿಕಾಗೋದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಭಾಷಣದಿಂದ ಅಮೆರಿಕಾ, ಯೂರೋಪ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು; ಅಂತೆಯೇ ಭಾರತ ದಲ್ಲೂ ಅವರ ಪ್ರಭಾವ ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಭಾರತದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪುನರುತ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಷಣಗಳ ಪಾತ್ರ ವಿಶೇಷ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖಕರು ಮೈಸೂರು ರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನ ವಿಶ್ವರೂಪ ದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಯನಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಭಗವಂತ ನುಡಿದ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಕೇಳಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಸ್ಕಾರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ೧೮೯೩ನೇ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೧ರಂದು ಸೋಮವಾರ, ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಬೃಹತ್ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಮಾನವ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು: “ಅಮೆರಿಕದ ಸಹೋದರಿಯರೇ ಸಹೋದರರೇ” ಎಂದು ವಾಕ್ಯ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ಮುಂಚೆಯೇ, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಮನೋಧರ್ಮದ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕುಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಕರ ತಾಡನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅತ್ಯುತ್ತಮದಿಂದ ಎದ್ದುನಿಂತರು. ಭೋಗವೇ ಜೀವನ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಅಮೆರಿಕದ ಜನರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ಅಮೆರಿಕದವರ ಮುಕ್ತ ಪ್ರಶಂಸೆ-ಉದಾರತೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮೆಚ್ಚುವಂಥದ್ದೆ.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಪ್ರಚಂಡ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆದು ತಾಯಿ ನಾಡಿಗೆ ಮರಳಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಕೊಲ್ಕತ್ತದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆ ‘ಇಂಡಿಯನ್ ಮಿರರ್’ನಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಿಗೆ ಅಭಿನಂದಿಸ ಬೇಕಾದ ಮಹತ್ವ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾವವಾಗಿತ್ತು. ೧೮೯೪ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧೦ರಂದು. ‘ಇಂಡಿಯನ್ ಮಿರರ್’ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ, ಸಂಪಾದಕೀಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು:

“ಪ್ರವಾದಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು, ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲೇ ಆಗಾಗ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸತ್ಯ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅಮೆರಿಕಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೋ ಇಲ್ಲವೋ

ಅನುಮಾನ. ಶಿಕಾಗೋದ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಏನೇನು ಯಶಸ್ಸು ದೊರಕಿತೋ ಅದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ವಿಶಾಲಹೃದಯದ ಅಮೆರಿಕರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಬೇಕು...” ಈ ಮಾತುಗಳು ಯಾಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಘನವಾದ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಸಿಗುವ ನಮ್ಮವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ದೂರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶಾಲಮನೋಭಾವದಿಂದ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ, ಜಾತಿ-ಭಾಷೆಗಳ ಲೇಪ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಮುರಟೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸವೇ ಸರಿ.

ಮಾತು ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಮಾಹಿತಿಗಳು, ಸಂದೇಶಗಳು ನಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ೧೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ವಿಶ್ವವಿಜೇತ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಆಡಿದ ಸಿಂಹವಾಣಿ ವಿವೇಕ ವಿಚಾರಗಳ ಚಿಂತನ-ಮಂಥನ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು? ಕಳೆದ ಒಂದು ಕಾಲ ಶತಮಾನದಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿರಲು, ಆ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸಂಗತಿ ಏನಿದೆ ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ನಾವು, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅವರ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಗುರು ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಬಗ್ಗೆ ಭಕ್ತಿ-ಗೌರವಗಳಿಂದ ಬರೆದ, ‘ನನ್ನ ಗುರು

ದೇವ' ಲೇಖನದಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. "ಅವರು ಆಡಿದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಿಡಿಯಿತ್ತು. ಅದು ನೇರವಾಗಿ ಕೇಳುವವರ ಎದೆಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾವು ಮಾತ ನಾಡುವ ವಿಷಯವಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ, ರೀತಿಯಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ, ಹೇಳುವ ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಅವನಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತಿಗೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಯಾರು ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತುಂಬಬಲ್ಲರೋ ಆ ನುಡಿಯು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಯಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ.... ಮಹಿಮಾಶಯವಿರಬೇಕು. ಬೋಧನೆಯೆಲ್ಲ ದಾನದ ಮತ್ತು ಸ್ವೀಕಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. (ಕ್ರೈಶ್ಚಿಯನ್, ಸಂ. ೭, ಪು.ಸಂ. ೧೪೦-೧೪೧).

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಘನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಶುದ್ಧಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಅವರಾಡಿದ ಮಾತುಗಳ ಹಿಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಚೈತನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾರ್ಥ ಅಸೂಯೆ ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋಭಾವ ದಿಂದ ದೂರವಾಗಿದ್ದ ಆ ಸಭೆಯ ಸಹೃದಯರು ವಿವೇಕವಾಣಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದರು. ಉತ್ತಮವಾದ ಬೀಜ-ಯೋಗ್ಯ ಪರಿ ಸರ, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬೃಹತ್ ವೃಕ್ಷ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಚಿಕಾಗೋ ಭಾಷಣ ತಾಯಿನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿರುವ ಹಿಂದಿನ ಅತಿಮುಖ್ಯ ಕಾರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ದಾನ-ಸ್ವೀಕಾರ ಎರಡೂ ಘನ ವಾದ್ದು.

ವಿಶ್ವದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಸುವರ್ಣ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ ಬೇಕಾದ ದಿನಾಂಕ, ೧೧ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೮೯೩. ಇಡೀ ವಿಶ್ವ ನಿಬ್ಬೆರ ಗಾಗಿ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಕಡೆ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ದಿನ. ಪ್ರಚಂಡ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆದ ವೇದಾಂತ ಕೇಸರಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ೧೮೯೭ನೇ ಇಸವಿಯ ಜನವರಿ ೨೬ರಂದು ತಮ್ಮ ಪವಿತ್ರ ತಾಯಿ ನಾಡಿಗೆ ಮರಳಿದ ಶುಭದಿನ. ಸುಮಾರು ಮೂರು ಕಾಲು ವರ್ಷ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಆಮೆರಿಕಾದ ಹಲವಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ, ಭಾರತೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶ್ರೀಮಂತ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಮೌಲಿಕವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಉದಾತ್ತ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಗಳು ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು ವಿವೇಕಾನಂದರ ದೊಡ್ಡಸಾಧನೆ.

ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನ ಮುಕ್ತಾಯ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಿಗೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತವು. ಆ ಮಹಾನ್ ಮಾನವತಾವಾದಿ ಆಡಿದ ವಿವೇಕ ನುಡಿಗಳು: "ಕ್ರೈಸ್ತ ನಾದವನು ಹಿಂದುವೋ ಬೌದ್ಧನೋ ಆಗಿ ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ಆದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಉಳಿದವರ ಉನ್ನತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯನ್ನು

ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಯಾರಷ್ಟೇ ವಿರೋಧಿಸಿದರೂ ಬಹು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದ ಧ್ವಜದ ಮೇಲೂ 'ಯುದ್ಧ ವಲ್ಲ ಸಹಕಾರ', 'ನಾಶವಲ್ಲ ಸ್ವೀಕಾರ', 'ವೈಮನಸ್ಸವಲ್ಲ, ಶಾಂತಿ- ಸಮನ್ವಯ ಎಂದು ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.' ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು ನೀಡಿದ ಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯತೆಯ ಸಂದೇಶ ವನ್ನು ಅವರ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಶಿಷ್ಯ ವಿಶ್ವವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿದರು! ಹೆಮ್ಮೆ ಎನಿಸುವುದು.

ಚಿಕಾಗೋದ ಅದ್ಭುತ ಯಶಸ್ಸಿನ ವರದಿಗಳು ಭಾರತದ ಪತ್ರಿಕೆ ಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಾರತದ ಯುವ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಉದಾತ್ತ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶೀ ಯರು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಿಗೆ, ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಗೌರವ ತೋರುತ್ತಿರುವುದು ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ತಿಳಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಿತು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ೧೮೯೭ ಜನವರಿ ೧೫ರಂದು ಕೊಲೊಂಬೊಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸುಪುತ್ರನಿಗೆ ರಾಜೋಚಿತ ಸ್ವಾಗತ ಸಮಾರಂಭಗಳು, ಭವ್ಯ ಮೆರವಣಿಗೆಗಳು, ಅಭಿಮಾನದ ಗೌರವಗಳ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಗಳ ಮಹಾಪೂರವೇ ಅರ್ಪಿತವಾಯಿತು. ಭಾರತೀಯರ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಮೇರೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿಂದೆ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕಾಲನಡಿಗೆಯಿಂದ ದೇಶದ ಹಲವಾರು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರು ಅನಾಮಿಕರು. 'ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಸಮಭಾವದಿಂದ ಸ್ವೀಕ ರಿಸು', ಎಂಬ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂದೇಶಕ್ಕೆ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ.

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಅಭಿಮಾನದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಧರ್ಮಜಾಗೃತಿ, ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು. ವೇದಾಂತದ ಮಹತ್ವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಭಾರತೀಯರಾದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಸ್ವಾರ್ಥ, ಅಸೂಯೆ, ಸಣ್ಣತನಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಯಾವ ಹಿಂಜರಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿಯವರು ಹೇಳಿದ 'ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಹಿಂದೂಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅವರು ಬರೆದ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ದೊರಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ' — ಈ ಮಾತು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಉತ್ತೇಜಕವಾಗಿಯೂ.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅಮೆರಿಕೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು: ಮೊದಲನೆಯದು ಭಾರತದ ಕೋಟ್ಯಂತರ ದೀನ ದರಿದ್ರರ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಸಂಘ

ವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಆರ್ಥಿಕನೆರವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಉದ್ದೇಶ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಅನರ್ಘ್ಯನಿಧಿಯಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ಯಾವ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ತಲುಪಿಸುವುದು.

ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಹಾಗೂ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಹಲವು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಕರಗತವಾಗಿದ್ದವು. ದೇಶವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುದೀರ್ಘ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ ನೈಜ ಲೋಕಾನುಭವ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಹಿ-ಸಿಹಿ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಮಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಾತೃಹೃದಯದ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಿಗೆ ಗುರುಮಹಾರಾಜರ ದಿವ್ಯಾನುಗ್ರಹವಿತ್ತು.

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ 'ಭಾರತೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತದ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಆಡಿರುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಕೆಲಕಡಿಗಳು ಹೀಗಿವೆ; "ನಾವು ಶುದ್ಧ ಸೋಮಾರಿಗಳು, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಅನ್ಯರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ನಾವು ಬರಿಯ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು. ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷಿಸದೆ, ಅಸೂಯೆ ಪಡೆದೆ ಮೂರು ಜನರು ಕೂಡ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಲೆಯಲಾರೆವು. ಗಿಳಿಯಂತೆ ಮಾತನಾಡುವುದೊಂದು ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಚಾಳಿಯಾಗಿದೆ. ಏನನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಶಾರೀರಿಕ ದುರ್ಬಲತೆ. ಇಂತಹ ದುರ್ಬಲ ಮಿದುಳು ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲಾರದು."

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಆಡಿದ ಅಪಾರ ಕಾಳಜಿಯ ಮಾತುಗಳು ಇವು. ಮಾನವನ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಧೈಯ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಹಾಸಂಘವು ೧೮೯೭ ಮೇ ನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು.

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಮೊದಲಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಸೇವೆಯೇ ಜೀವನದ ಉಸಿರು ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಮೊದಲ ನೇರ ನಾಲ್ಕು ಮಹಾನ್ ಶಿಷ್ಯರು ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದ, ಸ್ವಾಮಿ ನಿರ್ಭಯಾನಂದ, ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಕಾಶಾನಂದ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಮಿ ನಿತ್ಯಾನಂದ.

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮದ ಪರಮ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾನಂದ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ 'ವಿಶ್ವಮಾನವ ವಿವೇಕಾನಂದ' ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ, 'ನಾಯಕತ್ವದ ದಾರಿ ನಯವಲ್ಲ', ಆಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳು ಚಿಂತನಾರ್ಹವಾದವು:

"ಈ ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆ ಸಮಾರಂಭವು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಪಾಲಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷಪ್ರದವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚು ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂಬುದು? ಇತರ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನ-ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಜನ ಬಂದರು. ಗೌರವತೋರಿದರು ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿದರು. ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯನ್ನು ಓದಿದರು. ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಯಾರು ತಂದೆತಾಯಿ ಬಂಧುಬಳಗ ಇಷ್ಟಮಿತ್ರ,

ಕಾಮ ಕಾಂಚನಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಕ್ಕಾಗಿ, ಜಗತ್ತಿನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೋ ಅಂತಹ ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನರೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲವೇ? ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಕೆಲಸ ವೇನಾದರೂ ಕೈಗೂಡಬೇಕಾದರೆ ತ್ಯಾಗಿಗಳಾದ ಜನರಿಂದ ಆಗ ಬೇಕಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಹಾರ ಹಾಕಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವವರಿಂದಲ್ಲ."

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಇಡೀ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಅನುಷ್ಠಾನ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಆದರ್ಶ ಮಂತ್ರ: **"ಆತ್ಮನೋ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಜಗದ್ವಿತಾಯ ಚ"** - ಸ್ವತಃ ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಜೊತೆಗೇ ಜಗತ್ತಿನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೂ ದುಡಿಯಬೇಕು.'

ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಜಾಡ್ಯ ಜಾತೀಯತೆ. ವಿವೇಕಾನಂದರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ 'ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಾಧುಗಳಾಗಿ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ಇಡೀ ಜೀವನ ಸೇವಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಡಿಪಾಗಿರಲು-ಜಾತಿ-ವರ್ಗ ಭಾಷೆ-ಜನಾಂಗಗಳ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಇರುವ ಆಶ್ರಮದ ಸಾಧುಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದರಿದ್ರನಾರಾಯಣನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಹಲವಾರು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥಸೇವೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ತನ್ನ ದೇಶ ಬಿಟ್ಟು ಭಾರತೀಯರಿಗಾಗಿ ಜೀವನ ಮುಡಿಪಿಟ್ಟ ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಆದರ್ಶವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅನರ್ಘ್ಯರತ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿದವರು ವಿವೇಕಾನಂದರು. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಮಾತೊಂದು ಚಿಂತನಾರ್ಹವಾದುದು: "ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ವೈಶಾಲ್ಯದ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತ ತತ್ವದ ಗಂಭೀರತೆಯ ಪರಿಚಯ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವೂ ಸುಲಭಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲ." ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಿವ್ಯತ್ರಯರ ಪ್ರಭಾವ ಮಹತ್ತರವಾದುದು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಭವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದರೂ, ಈಗ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಎತ್ತರ-ವೈಶಾಲ್ಯತೆ ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಿರಂತರ ನಡೆಯುವಂಥದ್ದು. ದಿವ್ಯತ್ರಯರ ವಿಚಾರಗಳ ಅನುಸಂಧಾನವೇ ಸಾರ್ಥಕ ಬದುಕಿನ ಲಕ್ಷಣ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಭರವಸೆಯ ನುಡಿಗಳು ಇವು: "ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನಾನು ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತೇನೆ; ಜನರನ್ನು ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ! ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತೇ ತಾನು ಭಗವಂತನೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಎಂದು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೆ!"